

УДК 806.0:801.5

КВАЗІПОТАКСИЧНІ СТРУКТУРИ В ІСПАНСЬКОМУ РОЗМОВНОМУ МОВЛЕННІ

З. О. Гетьман

getmanza@yandex.ua

Доктор філологічних наук, професор кафедри іспано-італійської філології
 Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
 (Міністерство освіти і науки України)
 01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

І. М. Моренець

iramor82@mail.ru

Кандидат філологічних наук, асистент кафедри іспано-італійської філології
 Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
 (Міністерство освіти і науки України)
 01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

*Статтю присвячено поглибленій розробці теоретичних засад інтераціональної граматики. В ній акцентовано увагу на синтаксичних дериватах, в основі яких лежить структурно-текстовий еліпсис. Хоча основною мовною одиницею у діалогічному тексті залишається речення, проблема породження діалогічного тексту фактично є проблемою породження ланцюжка сполучених між собою речень. З семантичної точки зору граматичні структури обов'язково реалізують такі семи: загальну предметну (предмет мовлення), асоціативні (часу та простору), понятійну (модальності). Інтераціональна взаємодія граматичних структур у діалогічному спілкуванні спирається на текстову категорію діалогічності. При цьому надзвичайно поширена імпліцитність як результат текстового еліпсису, що зумовлено семантичним або контекстуальним предциюванням. Увагу приділено квазіпідрядним реченням зі сполучниками *si*, *cuando*, *como*, *que*, *aunque*, їх інваріативним значенням, які маніфестуються у мовленні, тобто текстовому середовищі їхнього функціонування. Мовленнєве значення таких квазіпідрядних речень регулюється дійсним та умовним способами дієслова-присудка. Загальна характеристика квазігіпотаксичних структур включає усталену реченнєву схему, усталене граматичне значення, суб'єктивно-модальне значення, нульову парадигму. Зазначені структури тяжіють до фразеологізації та більшість з них включається до фразеологічних словників, хоча за своєю деривацією вони є вільними реченнями.*

Ключові слова: квазіпідрядні речення, синтаксичні деривати, інваріантне значення, текстовий еліпсис, конотативне значення, текстовий простір.

(Problems of linguistic communications)

Quasihypotaxic structures in Spanish colloquial speech (in Ukrainian)

[Kvazigipotaksychni struktury v ispans'komu rozmovnomu movlenni]

© Hetman Z. O. [Get'man V. I.] getmanza@yandex.ua, Morenets I. M. [Morenec' I.M.] iramor82@mail.ru

ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

КВАЗИГИПОТАКТИЧНЫЕ СТРУКТУРЫ
В ИСПАНСКОЙ РАЗГОВОРНОЙ РЕЧИ

З. А. Гетьман

getmanza@yandex.ua

доктор филологических наук, профессор кафедры испано-итальянской филологии
 Института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко
 (Министерство образования и науки Украины)
 01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

И. Н. Моренец

iramor82@mail.ru

кандидат филологических наук, ассистент кафедры испано-итальянской филологии
 Института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко
 (Министерство образования и науки Украины)
 01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

*Статья посвящена углубленной разработке теоретических основ интеракциональной грамматики. В ней акцентируется внимание на синтаксических дериватах, в основе которых лежит структурно-текстовый эллипсис. Хотя основной языковой единицей в диалогическом тексте остается предложение, проблема порождения диалогического текста фактически является проблемой порождения цепочки соединенных между собой предложений. С семантической точки зрения грамматические структуры обязательно реализуют следующие семы: общую предметную (предмет речи), ассоциативные (времени и пространства), понятийную (модальности). Интеракциональное взаимодействие грамматических структур в диалогическом общении опирается на текстовую категорию диалогичности. При этом чрезвычайно распространена имплицитность как результат текстового эллипсиса, что обусловлено семантическим или контекстуальным предсказанием. Внимание уделено квазиподчиненным предложениям с союзами *si*, *quando*, *com*, *que*, *anche*, их инвариативным значениям, которые манифестируются в речи, т.е. текстовой среде их функционирования. Речевое значение таких квазиподчиненных предложений регулируется изъявительным и сослагательным наклонениями глагола-сказуемого. Общая характеристика квазиподчиненных структур включает устойчивую предложенческую схему, устойчивое грамматическое значение, субъективно-модальное значение, нулевую парадигму. Указанные структуры тяготеют к фразеологизации и большинство из них включается во фразеологические словари, хотя по своей деривации они являются свободными предложениями.*

Ключевые слова: квазиподчиненные предложения, синтаксические дериваты, инвариантное значение, текстовый эллипсис, коннотативное значение, текстовое пространство.

© Гетьман З. О. [Гетьман З. А.] getmanza@yandex.ua, Моренец І. М. [Моренец І. Н.] iramor82@mail.ru

Квазігіпотаксичні структури в іспанському розмовному мовленні (Українською)

[Квазигипотактичные структуры в испанской разговорной речи (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

QUASIHYPOTAXIC STRUCTURES IN SPANISH COLLOQUIAL SPEECH

Z. O. Getman

getmanza@yandex.ua

DSc (Philology), Professor of the spanish-italian philology department
 of the Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

I. M. Morenets

iramor82@mail.ru

PhD, Assistant of the Spanish-Italian Philology Department of the Institute of Philology
 of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

This article is connected with the detailed investigation of theoretical backgrounds in the field of interactional grammar. There is also a focusing of attention on the syntactical derivatives which have the structural-textual elyipsis basement. Sentence is still the main language unit of the dialogical text, but the dialogical text creation problem is, in fact, the mutually chained sentence creation. From the semantic point of view grammatical structures obligatory realize such semas as: general objective (speech object), associative (time and space), notional (modality). The last is realized through the interaction of grammatical structures in the dialogical sociolising according to the textual category of dialogicality. There is a very developed implicity as a result of textual elypse, which is connected with the context prediciuation. The article deals with the quasisubordinate sentences with the conjunctions si, cuando, como, que, aunque, their invariant meanings which are manifested in the speech and text environment of their functioning. Speech meaning of these quasisubordinate clauses is realized with the indicative and subjunctive mood forms of the verb-predicate. General feature of quasihypotaxic structures involves stable sentence structure, constant grammatical meaning, subjective-modal meaning, zero paradigm. The structures mentioned are connected with the phraseologisation and are mentioned in the phraseological dictionaries, but they have the nature of free sentences.

Key words: quasisubordinate clauses, syntactic derivatives, invariant meaning, textual elyipsis, connotative meaning, textual space.

Звернення до тексту дозволяє пояснити ті граматичні явища, які не можуть бути вивчені в рамках речення, отже текстотворення слід розглядати як синтаксичні закономірності побудови тексту із речень. Деякі граматичні явища знаходять нове і більш повне осмислення саме в межах тексту. Отже, теоретичною основою

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

залишається теорія комунікативної значущості висловлення. Висловлення є даністю мовлення, це комунікативна одиниця, що має смислову та інтонаційну цілісність і закінченість. Воно утворюється в процесі мовленнєвої комунікації (текстотворення) на базі формально-граматичної структури речення та його матеріалізованого змісту. Якщо припустити, що діалогічні відносини виникають лише в певній комунікативній ситуації, компонентом якої виступає діалогічне реагування, то саме в діалогічному спілкуванні граматична структура і матеріалізується, оскільки вона не може матеріалізуватися поза комунікативною ситуацією.

Відомий іспанський філолог С. Гут'єрес Ордон'єс [2, с. 84-88, 142-145], розглядаючи сучасний стан вивчення граматики правомірно і обґрунтовано визначає сучасну лінгвістичну парадигму як лінгвістику комунікації (*Linguística de la Comunicación*) через те, що комунікативна функція мовних одиниць превалює у сучасних дослідженнях. Спираючись на здобутки структурної та генеративної лінгвістики, яка акцентує увагу на описі системи мови як системи кодів, відштовхуючись від запропонованої Делл Хаймесон [3, с. 27-46] схеми спілкування, згідно якої мовець повинен взяти до уваги знання про ситуацію (просторову, часову, психосоціальну), учасників (соціокультурні характеристики та взаємовідносини), мету, послідовність мовленнєвих актів у інтеракції, інструментарій (інструменти: канал, форма мовлення, кінесика і проксе́мія), норми (інтеракції та інтерпретації) жанр (тип інтеракції; дискурсивні послідовності), він розширює поняття комунікативної компетенції, розгалужуючи її. Так, виконавча компетенція (*competencia ejecutiva*) – це система вмінь для задіяння мови. Ці вміння включають говоріння, розуміння, читання і письмо. До нормативної компетенції вчений залучає поведінкові принципи або норми, спрямовані на встановлення комунікативних відносин відповідно до ситуації спілкування. За допомогою дискурсивної компетенції формуються зв'язні тексти. Прагматична або інференційна компетенція націлена на інтерпретацію речення як мовленнєвого акту. Семіотична компетенція є супровідною; стратегічна компетенція включає засоби самоспостереження, орекції, адаптації, повідомлення про комунікативну ситуацію та комунікативну мету.

З огляду на вище викладене здається можливим тлумачити окремі мовні явища з огляду на лінгвістику комунікації, в рамках якої текстолінгвістику слід розглядати як гіперсинтаксис, а традиційний синтаксис – як потенційну основу для синтаксичної деривації. Такий підхід дозволяє виявити системність граматичних (синтаксичних) одиниць у межах існуючої моделі іспанського розмовного мовлення.

Наочним прикладом можуть слугувати підрядні речення, які відіграють важливу роль у формуванні усталених виразів фразеологізованого типу, а також синтаксичних структурних схем квазіпідрядних речень. Йдеться про самостійне, без опори на

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

головне, формування підрядних речень: *Cuando meen las gallinas; Como dos y tres son cinco*. При цьому їх слід відрізнити парцельованих та інтегрованих підрядних речень. Вони виникають як наслідок еліпсиса головного речення; йдеться про так званій структурно-текстовий еліпсис: синтаксичні відношення між двома реченнєвими структурами (квазіпідрядним та невираженим головним) підрядно інтегровані. Якщо інтегровані та парцельовані підрядні речення мають тільки інформаційний зміст, то так звані квазіпідрядні речення несуть ще й конотативне значення.

Нам здається, що механізм їх утворення базується саме на процесі парцеляції та інтеграції, і вони є синтаксичними дериватами відповідних складнопідрядних речень, тому що утворилися у процесі діалогічного спілкування, і їх можна віднести до реченнєвих схем. Зберігаючи структуру підрядного речення, реченнєві схеми подібного типу, по-перше, мають усталену структурну схему відповідно до типу підрядного речення; по-друге, вони обмежені своїм граматичним значенням; по-третє, характеризуються суб'єктивно-модальним значенням; по-четверте, мають нульову парадигму, за виключенням *si*-квазіпідрядних речень. Стосовно останнього, квазігіпотаксична структура *Si no he sido yo* більш скорочено і енергійно передає інформацію, яку несе умовне підрядне речення у повних структурах (*Si supieras como te quiero*): *¿Cómo podéis acusarme si no he sido yo? ¿Por qué lo decidís si no he sido yo?* М.Молінер [4:1158] називає такі речення індуктивними:

Fausto – ¡Ah! Las mujeres, en vez de ser nuestras colaboradoras, solo saben dificultar y entorpecer nuestro trabajo... ¡Así desacreditas mi precioso descubrimiento! ¡Desconfiar de mis discípulos, de mi! ¡Perdonala, Esculapio!... Cuando guste la señora Condesa... podemos pasar a la sala de operaciones.

Condesa. – ¡Si viera usted que estoy tan nerviosa! (J. Benavente).

Значення заперечення можливості здійснення дії в передбачуваному головному реченні виражено імпліцитно, всією схемою підрядного самостійного. У самому підрядному реченні експлікується причина неможливості здійснення дії, а граматична форма ініціює думку про те, що здійснення дії неможливе. Схема *si*-речення (*Presente de indicativo, Pretérito Perfecto de Indicativo*) є вторинною схемою, яка походить із псевдориторичного питання:

Isidora. – No es gusto, es obligación. El Marqués es el Presidente de nuestra Sociedad.

Maria Isabel. – Pero si parece tan bruto. (J. Benavente).

Si є опорним компонентом схеми, який типізує її та формує суб'єктивно-модальне значення подиву, незадоволення респондента попереднім висловленням ремітента. Йдеться про усталену схему, а не про оказіональні недомовки або про ситуативний або контекстуальний еліпсис. На думку І. Ф. Вардуля [1], неможливість однозначного поповнення елімінованого члена свідчить про відсутність еліпсису. Бездоказовою є теза

(Problems of linguistic communications)

Quasihypotaxic structures in Spanish colloquial speech (in Ukrainian)

[Kvazigipotaksychni struktury v ispans'komu rozmovnomu movlenni]

© Hetman Z. O. [Get'man V. I.] getmanza@vandex.ua, Morenets I. M. [Morenec' I.M.] iramor82@mail.ru

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

про те, що квазіпідрядні речення, зокрема ізоморфні умовним підрядним, – це “побудови типу” “вміщуюче речення – псевдо умовне речення” і на цій підставі їх відносять до вставних.

Підвалинами для віднесення квазігіпотаксичних структур до розряду хибних мовленнєвих синтаксичних побудов є їхня відтворюваність у мовленні з інваріантним значенням. Вони мають обмежену граматичну парадигму як наслідок їхньої зв’язності. Імплицитне значення формується сукупністю всіх елементів структури. У квазіпідрядних реченнях зі сполучником *si* імплицитне значення заперечення формується структурою *si+oracion de Indicativo*, в той самий час значення бажаності дії формується структурою *si+oracion de Subjuntivo*, про що свідчать такі приклади:

Si yo no sé cuentos – No debes pedírmelo porque yo no sé cuentos;

Si no supiera yo cuentos – Los sé, no puedes dudarlo.

Наведені приклади дозволяють констатувати перехід від однієї схеми до іншої. Якщо вжити після *si* дієслово у майбутньому часі, змінюється семантика висловлення: передається значення емоційно підсиленого ствердження: *Si sabré yo cuentos = vaya si los sé* (Ще б мені їх не знати). Це свідчить про парадигматичну зв’язаність *si+oracion de Indicativo (Presente o Pretérito Perfecto)*. Для передачі подиву і констатації імплицитної неможливості здійснення дії, вираженої у попередній репліці, є необхідним ствердження (констатація) реальності причини, яка перешкоджає здійсненню дії: – *No, no te pongas café. Si yo he tomado (M. Rodoreda)*.

Si-квазіпідрядні речення є найбільш поширеними в іспанському розмовному мовленні. Ось чому саме на їх прикладі наочно показано механізм утворення реченнєвих структур підрядного типу.

Якщо *si*-квазігіпотаксичні структури мають усталену схему і досить вільне лексичне наповнення, тоді інші самостійні речення підрядного типу обмежені як у лексичному наповненні структурної схеми так і у семантиці. У цьому випадку має місце усталена фразеологізація підрядних речень, які повністю перейшли в розряд еквівалентів слів-речень *si-no*.

Cuando-квазігіпотаксичні структури представлені двома варіантами: *Cuando meen las gallinas* та *Cuando la rana crie o tenga pelos*; вони будуються за схемою *cuando+oracion de Presente de Subjuntivo*. *Presente de Subjuntivo* разом з лексичним наповненням вказує скоріше на несумісну ознаку (яка приписується підмету) з самим підметом і формує семантику заперечення.

Como-квазігіпотаксичні речення виявляють найбільшу варіативність щодо структурних схем та відповідної їм семантики: *como lo oyes, como lo que oyes, así como suena, como que ahora es de día, como dos y tres son cinco* зі значенням ствердження; *como quien no quiere la cosa* зі значенням байдужості; *como dio el otro, como es debido*.

© Гетьман З. О. [Гетьман З. А.] getmanza@yandex.ua, Моренець І. М. [Моренець І. Н.] iramor82@mail.ru

Квазігіпотаксичні структури в іспанському розмовному мовленні (Українською)

[Квазігіпотаксичные структуры в испанской разговорной речи (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

Aunque-квазігіпотаксична структура моноваріативна: *aunque nada más sea* як еквівалент *sí*. Якщо у згаданих вище реченнєвих структурах підрядного типу семантика є прозорою завдяки лексичному наповненню, тоді наведена *aunque*-квазігіпотаксична структура не може бути розкладеною на окремі семантичні компоненти як конструктивні елементи допустового підрядного речення. Поряд з тим допустове підрядне речення *sotoquiera que sea* набуває широкого вжитку у діалогічному тексті як реченнєва фразема зі своїм допустовим значенням.

До квазігіпотаксичних структур слід віднести означальні підрядні з антецедентом: *la semana que no tenga (tiene) viernes*, що означає “ніколи”.

Таким чином квазігіпотаксичні структури слід розглядати як синтаксичні деривати, які виникають внаслідок еліпсису головного речення. Тут йдеться про так званий структурно-текстовий еліпсис: він будується на елімінації предикативної частини, яка мала місце у попередньому відрізку текстового простору і яка підпорядковує собі предикативну частину наступного відрізку; відношення між двома предикативними структурами підрядні:

- *¿Qué has dicho?*
- *Voy a casa – (He dicho que...) = Que voy a casa.*

При структурно-текстовому еліпсисі відношення між двома структурами підрядно-інтегровані, про що свідчить ускладнення модальними частками, вставними словами, що можуть стояти перед сполучником.

Література

1. Вардуль И. Ф. Основы описательной лингвистики: Синтаксис и супрасинтаксис / Игорь Фридрихович Вардуль. – М. : КомКнига, 2006.
2. Gutiérrez Ordoñez Salvador. De pragmática y semántica / Salvador Ordóñez Gutiérrez. – Madrid : Arco Libros, 2002. – P. 84-88, 142-145.
3. Hymes Dell H. Acerca de la competencia comunicativa / Dell H. Hymes // Competencia comunicativa. Documentos básicos en la enseñanza de lenguas extranjeras / coord. M. Llobera Cánaves. – Madrid: Edelsa, 1995. – P. 27-46.
4. Moliner M. Diccionario de uso del español / M. Moliner. – Madrid : Gredos, 1986. – Т. 2. – p. 1158.

References

1. Vardul' I.F. *Osnovy opisatel'noj lingvistiki: Sintaksis i suprasintaksis*. Moskva, KomKniga, 2006. (In Russ.)
2. Gutiérrez Ordoñez Salvador. *De pragmática y semántica*. Madrid, Arco Libros, 2002. p. 84-88, p. 142-145.
3. Hymes Dell H. *Acerca de la competencia comunicativa // Competencia comunicativa. Documentos básicos en la enseñanza de lenguas extranjeras*. Madrid, Edelsa, 1995. p. 27-46.
4. Moliner M. *Diccionario de uso del español*. Т. 2. Madrid, Gredos. 1986. p. 1158.

(Problems of linguistic communications)

Quasihypotaxic structures in Spanish colloquial speech (in Ukrainian)
[Kvazigipotaksychni struktury v ispans'komu rozmovnomu movlenni]

© Hetman Z. O. [Get'man V. I.] getmanza@vandex.ua, Morenets I. M. [Morenec' I.M.] iramor82@mail.ru